Карел Чапек

Про п'ять хлібин

... Що я проти нього маю? Це я вам можу сказати, сусідо: проти його вчення не маю нічого. Анічогісінько. Якось я слухав його проповідь, то, вірите, й сам трохи не пристав до його учнів. Вернувся додому й кажу двоюрідному братові, сідляреві: от би тобі його послухати, чуєш, це ж на свій лад пророк. Так уже гарно говорить, аж за серце хапає, що правда, то правда. Мені тоді аж сльози на очах виступили, я просто ладен був замкнути свою крамницю й іти за ним, щоб уже ніколи не згубити його з очей. "Роздай, — каже, — все, що маєш, і йди за мною. Люби ближнього свого, допомагай убогим і прощай тим, хто скривдить тебе..." — і таке інше. Я простий собі пекар, та коли слухав його, то така вступила в мене радість і мука, сам не знаю, як і висловити: так щось мене тисло, що впав би навколішки й заплакав, а заразом так було гарно й легко, ніби все злетіло з мене — всі турботи, вся докука. Отож я й кажу братові: "І не сором тобі, бовдуре! Все скнаруєш, тільки й мови в тебе, хто скільки тобі винен та що мусиш платити всі податки й десятини. Краще роздай бідним людям усе, що маєш, покинь жінку й дітей та йди за ним..."

Та й за те, що він зцілює недужих і одержимих, я б йому не докоряв. Правда, це якась дивна й неприродна сила, але ж кому не відомо, що наші лікарі — партачі, та й римські нітрохи не кращі: гроші брати вміють, а як хто вмирає, то лише здвигнуть плечима й скажуть, що треба було покликати їх раніше. Аякже! Моя небіжчиця дружина два роки мучилася кровотечею; що вже я поповодив її по лікарях, ви собі й уявити не можете, скільки на те грошей пішло, а чи поміг хоч один? Якби він уже тоді ходив по містах, я б упав перед ним на коліна й сказав: "Господи, зціли цю жінку!" А вона б доторкнулася до його одежі та й видужала б. Що вже натерпілась, бідолаха, — і не розкажеш... Ні, за це хвала йому, що він зцілює недужих. Звісно, лікарі кричать, що це, мовляв, мана й дурисвітство, і раді б заборонити йому таке, але ж тут замішані їхні інтереси... Хто хоче помагати людям і рятувати світ, неодмінно

наткнеться на чиїсь інтереси. Всім не догодиш, як же інакше. Отож я й кажу: хай зцілює недужих, хай навіть мертвих воскрешає; але оте, що він з п'ятьма хлібинами зробив, — це вже не годиться. Як пекар кажу вам, що це для пекарів тяжка кривда.

Ви не чули про ту пригоду з п'ятьма хлібинами? Як же так! Усі пекарі мов самі не свої після неї. Кажуть, буцімто зійшлася до нього в пустелю велика юрба, і він там зцілював недужих. А як стало вечоріти, приступили до нього учні й мовлять: "Місце тут пустельне, а час уже пізній. Відпусти людей, хай вернуться в міста свої, куплять собі їсти".

Він же відповів:

"Нема їм потреби йти, нагодуйте ви їх".

Вони йому кажуть:

"Ми не маємо тут нічого, тільки п'ять хлібин та дві риби".

Він тоді їм велить:

"Принесіть же мені сюди".

І, наказавши людям посідати на траві і взявши ті п'ять хлібин та дві рибини, звів очі до неба, поблагословив їх і, ламаючи, став давати хліб учням, а вони — людям. І їли всі й наситились. І зібрали потім крихт дванадцять повних кошиків. А тих, що їли, було близько п'яти тисяч, окрім жінок і дітей.

Погодьтеся, сусідо, що це жодному пекареві не сподобається. Та й ще б пак! Коли піде така мода, що абихто зуміє п'ятьма хлібинами й двома рибками п'ять тисяч душ наситити, — тоді пекарям хоч по жебрах іди, хіба не правда? Риба — то вже дарма, вона сама собі в воді виростає, і її може наловити будь-хто. А пекар же мусить за великі гроші

купувати борошно й дрова, помічника наймати, платити йому, крамницю держати, сплачувати то податки, то се-те, так що врешті радий буває, коли зостався якийсь гріш на прожиток і не доводиться йти по жебрах. А цей, бач, тільки зведе очі до неба — і вже має досить хліба для п'ятьох чи скількох там тисяч душ; борошна він не купує, дрова возити бозна-звідки йому не треба, ні тобі видатків ніяких, ні праці — звісно, так можна й задарма хліб роздавати! А про те він, бач, не подумав, що позбавив чесного заробітку всіх довколишніх пекарів! Ні, це нечесна конкуренція, кажу я вам, і слід би таке заборонити. Коли хоче пекарювати, то хай податки платить, як ми. Он уже на нас люди нападаються, мовляв, що ж це ви за мізерний буханець такі нелюдські гроші правите! Треба дурно хліб роздавати, як він, та ще й хлібець у нього, кажуть, хіба ж такий: білий, пухкий, духмяний, їв би і їв би!.. Нам уже довелося спустити ціну на свій товар; слово честі, на збиток собі продаємо, аби торгівлі не закривати. Куди ж ми так докотимося — ось від чого в усіх пекарів голова пухне! А десь-інде, кажуть, він нагодував чотири тисячі душ, окрім жінок і дітей, сімома хлібинами й кількома рибинами, але там назбирали тільки чотири кошики крихт. Видно, й у нього це діло вже не йде так легко, але нас, пекарів, він зубожить дощенту. І я вам кажу: він, певне, якусь злість має на нас, пекарів, тому й робить так. І рибники вже кричать — хоч вони, правда, самі ціни не складуть своїй рибі: це споконвіку було не таке чесне ремесло, як пекарство.

Знаєте, сусідо, я вже старий чоловік, лишився на світі сам, ні жінки, ні дітей, то чи багато мені треба? Я вже казав недавнечко помічникові, хай бере мою пекарню на свою шию. Отож я не за прибутки тривожуся: їй же богу, я б радісінько роздав своє мізерне майно й пішов би за ним звістувати любов до ближнього й усе, чого він навчає. Та коли бачу, як він підкопується під нас, пекарів, то кажу собі: "Е, ні! Я, як пекар, бачу, що це не рятунок для світу, а чиста згуба нашому ремеслу. Мені дуже шкода, але я йому такого не подарую. Так не можна".

Ну, звісно, ми подали на нього скаргу Ананові й намісникові — за те, що він порушує цеховий статут і бунтує людей. Але ж вам самим відомо,

яка по тих канцеляріях тяганина. Ви мене знаєте, сусідо: я чоловік мирний і не шукаю сварки ні з ким. Та, коли він з'явиться до Єрусалима, я вийду на вулицю й кричатиму: "Розіпніть його! Розіпніть його!"